

Sygn. akt. IV U 1941/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 04 października 2018 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania (...) Sp. z o.o. w Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 28.04.2017r. nr (...)

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanego O. Z.

o podstawę wymiaru składek

I. **oddala odwołanie,**

II. **zasądza od odwołującego (...) Sp. z o.o. w Ż. na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt IV U 1941/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28.04.2017 r., nr (...), pozwany organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód, nazwany przez płatnika składek (...) sp. z o.o. w Ż. „zwrotem kosztów podróży służbowej” (tj. diety i ryczałty za noclegi), w miesiącach i wysokości podanej w decyzji, uzyskany przez O. Z. z tytułu zatrudnienia u płatnika, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Jako podstawę prawną wydanej decyzji organ rentowy wskazał przepisy art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W uzasadnieniu organ rentowy podał, że O. Z. zatrudniony na podstawie umowy o pracę u płatnika składek był pracownikiem mobilnym, praca jego z natury rzeczy polegała na przemieszczaniu się na pewnym obszarze geograficznym. W miejscach wykonywanej pracy nie świadczył pracy incydentalnie, lecz wykonywał swoje zwykłe czynności wynikające z zawartej umowy o pracę, do której wykonywania zobowiązał się wobec płatnika składek. Należy przyjąć, że w okresie wskazanym w decyzji O. Z. nie był w podróży służbowej, jeżeli nawet przemieszczał się na obszarze określonym jako miejsce świadczenia pracy.

W związku z tym organ rentowy nie znalazł uzasadnienia dla wyłączenia z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne świadczeń płatnika nazwanych dietą lub inną należnością z tytułu podróży służbowej, wypłaconych pracownikowi nieodbywającemu takiej podróży, ponieważ jest to przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł płatnik składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ż., zaskarżając tę decyzję w całości i zarzucając organowi rentowemu naruszenie art. 83 ust. 1 pkt 3 oraz art. 18 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zw. z § 2 ust. 1 pkt 15 oraz § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz w zw. z art. 77⁵ § 1 k.p. poprzez wydanie decyzji ustalającej, iż przychód określony przez płatnika jako diety i ryczałty za noclegi w miesiącach wskazanych w decyzji, uzyskany przez pracownika O. Z. z tytułu zatrudnienia w Spółce, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne, a odbywane przez pracownika wyjazdy służbowe nie stanowią podróży służbowych w rozumieniu przepisów prawa, a w konsekwencji wadliwy sposób dokonania ustaleń stanu faktycznego związanego z zawartą umową o pracę oraz poleceniami służbowymi wyjazdu, w tym wadliwą ocenę dowodów w sprawie, w szczególności nieprzeprowadzenie dowodu z zeznań ubezpieczonego, w tym nieustalenie, jakie czynności, o jakim charakterze i w jakich miejscach prowadził pracownik (w tym – pominięcie ustaleń związanych z pracą wykonywaną w B.).

Wskazując na powyższe, płatnik wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie, że przychód uzyskany przez pracownika w okresie objętym decyzją jest podróżą służbową i nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne, a także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz odwołującego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu znalazło się rozwinięcie powyższych zarzutów.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Płatnik składek – (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ż., zarejestrowana od 16.07.2002 r., wykonuje działalność gospodarczą, której przeważającym przedmiotem jest towarowy transport drogowy pojazdami specjalizowanymi.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie wpisu w KRS

Zainteresowany O. Z. zatrudniony został u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 01.12.2003 r. na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku F. (...). Jako miejsce wykonywania pracy wskazano „biuro B.”.

dowód: akta osobowe zainteresowanego, w tym umowa o pracę wraz z

potwierdzeniem jej warunków, cz. B, k. 1-2

W dniu 10.01.2005 r. strony stosunku pracy zawarły umowę używania samochodu prywatnego do celów służbowych, zgodnie z którą zainteresowany zobowiązał się, począwszy od 01.02.2005 r., do używania samochodu marki M. stanowiącego jego prywatną własność do celów służbowych – wyjazdów związanych z potrzebami firmy.

Pracodawca wyraził zgodę na używanie do celów służbowych przez pracownika ww. samochodu do wyjazdów związanych z potrzebami firmy, począwszy od 01.02.2005 r.

Przy każdorazowym wyjeździe na delegacje wymagana była każdorazowo zgoda pracodawcy. Pracodawca miał prawo odmówić tej zgody bez uzasadnienia.

Zwrot kosztów za wyjazdy na delegacje był rozliczany po każdorazowym przyjeździe pracownika, po wypełnieniu delegacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Umowa zawarta została od 01.02.2005 r. do 31.01.2006 r. Pracodawca zastrzegł sobie możliwość skrócenia lub przedłużenia tej umowy z miesięcznym okresem uprzedzenia o tym pracownika.

dowód: akta osobowe zainteresowanego, w tym umowa, cz. B, k. 12

Z dniem 18.11.2008 r. powołano zainteresowanego na stanowisko doradcy do spraw bezpieczeństwa w transporcie drogowym towarów niebezpiecznych.

dowód: akta osobowe zainteresowanego, w tym powołanie, cz. B, k. 26

Z dniem 01.01.2010 r., na podstawie aneksu z dnia 23.12.2009 r. do umowy o pracę, wprowadzono w stosunku pracy zainteresowanego zadaniowy czas pracy zgodnie z art. 140 k.p.

dowód: akta osobowe zainteresowanego, w tym aneks, cz. B, k. 27

Z dniem 01.01.2016 r., na podstawie aneksu z dnia 04.01.2016 r. do umowy o pracę, wprowadzono w stosunku pracy zainteresowanego miejsce wykonywania pracy: (...), (...)-(...) Ż..

dowód: akta osobowe zainteresowanego, w tym aneks, cz. B, k. 38

W spornym okresie, w ramach okresów objętych „poleceniami wyjazdów służbowych”, wskazanych w rozliczeniach, zainteresowany wykonywał pracę przez następującą liczbę dni w poszczególnych miesiącach:

- nr 01/2013 – 01-10.01.2013 r.;

- nr 02/2013 – 13-19.01.2013 r.;

- nr 03/2013 – 27.01.-05.02.2013 r.;

- nr 04/2013 – 06-26.02.2013 r.;

- nr 05/2013 – 27.02.-23.03.2013 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 17.04.2013 r. wyniosła 4980,44 zł;

- nr 6/2013 – 07-10.04.2013 r.;

- nr 7/2013 – 11-27.04.2013 r.;

- nr 8/2013 – 28.04.-03.05.2013 r.;

- nr 9/2013 – 05-07.05.2013 r.;

- nr 10/2013 – 09-21.05.2013 r.;

- nr 11/2013 – 22.05.-05.06.2013 r.;

- nr 12/2013 – 06-26.06.2013 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 10.07.2013 r. wyniosła 5415,00 zł;

- nr 13/2013 – 01-09.07.2013 r.;

- nr 14/2013 – 09-16.07.2013 r.;

- nr 15/2013 – 17-26.07.2013 r.;

- nr 16/2013 – 04-06.08.2013 r.;

- nr 17/2013 – 07-21.08.2013 r.;

- nr 19/2013 – 01-11.09.2013 r.;

- nr 20/2013 – 12-30.09.2013 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 08.10.2013 r. wyniosła 2965,06 zł;

- nr 22/2013 – 02-14.10.2013 r.;

- nr 23/2013 – 15-28.10.2013 r.;

- nr 24/2013 – 29.10-04.11.2013 r.;

- nr 25/2013 – 05-18.11.2013 r.;

- nr 26/2013 – 19.11-01.12.2013 r.;

- nr 27/2013 – 03-17.12.2013 r.;

- nr 29/2013 – 23-24.12.2013 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 24.01.2014 r. wyniosła 5400,00 zł;

- nr 1/2014 – 01-11.01.2014 r.;

- nr 2/2014 – 15.01.-02.02.2014 r.;

- nr 3/2014 – 04-18.02.2014 r.;

- nr 4/2014 – 19-28.02.2014 r.;

- nr 5/2014 – 02-13.03.2014 r.;

- nr 6 /2014 – 17-28.03.2014 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 10.04.2014 r. wyniosła 5550,00 zł;

- nr 7/2014 – 02-18.04.2014 r.;

- nr 8/2014 – 21.04.-05.05.2014 r.;

- nr 9/2014 – 06-19.05.2014 r.;
- nr 10/2014 – 20-27.05.2014 r.;
- nr 11/2014 – 28.05.-03.06.2014 r.;
- nr 12/2014 – 04-14.06.2014 r.;
- nr 13/2014 – 22.06.-01.07.2014 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 25.07.2014 r. wyniosła 5670,00 zł;
- nr 14/2014 – 02-25.07.2014 r.;
- nr 15/2014 – 27.07.-19.08.2014 r.;
- nr 16/2014 – 20-22.08.2014 r.;
- nr 17/2014 – 31.08.-15.09.2014 r.;
- nr 18/2014 – 17.09.-02.10.2014 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 03.10.2014 r. wyniosła 5865,00 zł;
- nr 19/2014 – 10.10.-13.11.2014 r.;
- nr 20/2014 – 14.11.-16.12.2014 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 09.01.2015 r. wyniosła 4950,00 zł;
- nr 6/2015 – 06-09.07.2015 r.;
- nr 7/2015 – 11-18.07.2015 r.;
- nr 8/2015 – 19.07.-12.08.2015 r.;
- nr 9/2015 – 17-27.08.2015 r.;
- nr 10/2015 – 19.08.-23.09.2015 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 20.10.2015 r. wyniosła 5250,00 zł;
- nr 11/2015 – 27.09.-27.10.2015 r.;
- nr 12/2015 – 28.10.-11.11.2015 r.;
- nr 13/2015 – 14-20.11.2015 r.;
- nr 14/2015 – 22.11.-16.12.2015 r.;
- nr 15/2015 – 20-23.12.2015 r.;

- nr 16/2015 – 26-31.12.2015 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 11.01.2016 r. wyniosła 6180,00 zł;
- nr 1/2016 – 01-13.01.2016 r.;
- nr 2/2016 – 14-20.01.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 28.01.2016 r. wyniosła 1395,00 zł;
- nr 3/2016 – 21.01.-10.02.2016 r.;
- nr 4/2016 – 11.02.2016 r.;
- nr 5/2016 – 11-29.02.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 02.03.2016 r. wyniosła 2865,00 zł;
- nr 7/2016 – 04-09.03.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 07.04.2016 r. wyniosła 390,00 zł;
- nr 8/2016 – 02-10.04.2016 r.;
- nr 9/2016 – 13-15.04.2016 r.;
- nr 10/2016 – 17-18.04.2016 r.;
- nr 11/2016 – 18-20.04.2016 r.;
- nr 12/2016 – 20.04.-01.05.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 06.05.2016 r. wyniosła 1755,00 zł;
- nr 13/2016 – 03-09.05.2016 r.;
- nr 14/2016 – 10-19.05.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 14.06.2016 r. wyniosła 1155,00 zł;
- nr 15/2016 – 21.05.-15.06.2016 r.;
- nr 16/2016 – 18.06.-01.07.2016 r.;
- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 12.07.2016 r. wyniosła 2895,00 zł;
- nr 17/2016 – 04-12.07.2016 r.;
- nr 18/2016 – 12-28.07.2016 r.;

- kwota przychodu z tytułu „kosztów podróży” przekazana na konto zainteresowanego w dniu 05.08.2016 r. wyniosła 1815,00 zł.

Cele wyjazdów obejmowały nadzór nad przewozami i organizację przewozów, naprawę, przeprowadzanie szkoleń, rekrutacji, kontroli, organizację pracy terminala, systemu załadunków i dostaw, ewidencję sprzętu, wdrożenie systemu operacyjnego, realizację zadań przewozowych, zajmowanie się procedurami logistycznymi, spotkania służbowe, udział w procedurze przetargowej na różnych jej etapach.

Powyższe podróże zainteresowany wykonywał do P.. Brał również udział w spotkaniu z (...) w B. oraz z (...) w G..

Zainteresowany od 01.08.2013 r. zatrudniony jest też na pełen etat w (...) Sp. z o.o. w B., gdzie jest wskazany jako prokurent Spółki, a także od 14.12.2015 r. na pełen etat w (...) Sp. z o.o. w P..

dowód: akta organu rentowego, w tym polecenia wyjazdu służbowego,

rachunki kosztów podróży, zestawienia, rozliczenia, potwierdzenia

operacji, k. 56-300, 318-324, 462-544

Zainteresowany w spornym okresie wykonywał pracę zarówno w B., jak w i miejscach docelowych swoich wyjazdów.

W B. płatnik ma filię, gdzie zainteresowany zajmował się zarządzaniem i organizowaniem floty samochodowej płatnika. W zakres czynności zainteresowanego w B. wchodzi rozliczanie zużycia paliwa, organizowanie przeglądów, napraw, organizowanie dokumentacji związanej z międzynarodowym transportem, zezwoleń komunikacyjnych, licencji na pojazdy.

Zainteresowany zajmuje się też sprzedażą usług dla całego przedsiębiorstwa, czyli organizowaniem wszystkich rodzajów działalności w ramach grupy B. w Polsce. Obsługuje klientów z różnych miejsc, do których należą: K., T., O., G.,G. (1), S..

Podczas wyjazdów poza B. zainteresowany zajmuje się organizacją pracy dla całego przedsiębiorstwa, załatwianiem bieżących spraw zależnie od potrzeb, sprzedażą usług logistycznych, szkoleniami. Szkolenia mają miejsce w całej Polsce, ponieważ kierowcy pochodzą z różnych stron kraju.

Do czynności zainteresowanego należą podpisywanie kontraktów, przygotowanie bazy logistycznej dla przedsiębiorstwa, z którym współpracuje płatnik, organizacja magazynu i rozwiązań logistycznych, łącznie z zatrudnianiem pracowników i organizacją ich miejsca pracy.

Wyjazdy takie trwają od kilku dni do kilku miesięcy, w zależności od potrzeb. Gdy wyjazd trwa kilka miesięcy, zainteresowany mieszka w miejscu docelowym. Przy wyjazdach trwających dłużej niż dobę powrót zainteresowanego do miejsca zamieszkania byłby uciążliwy ze względu na znaczną odległość.

W P. płatnik organizował terminal dla jednego z kontrahentów. W zakresie obowiązków zainteresowanego leżała organizacja pracy, zarządzania, zakupu sprzętu dla tego terminalu.

Wyjazdy do B. odbywały się do jednego z głównych klientów płatnika.

Oprócz tego zainteresowany jest doradcą do spraw bezpieczeństwa w zakresie przewozu materiałów niebezpiecznych zgodnie z konwencją (...) i w ramach obowiązków oraz wymogów ustawowych prowadzi dla kierowców, którzy przewożą materiały niebezpieczne, regularne szkolenia w tym zakresie.

Na wyjazdy zainteresowany nie otrzymuje poleceń pisemnych, wyłącznie polecenia ustne. Polecenia pisemne w aktach ZUS wystawiane były dla celów księgowych.

dowód: - zeznania zainteresowanego, k. 62-65v akt sąd.;

- akta organu rentowego, w tym polecenia wyjazdu służbowego,

rachunki kosztów podróży, zestawienia, rozliczenia,

potwierdzenia operacji, k. 56-300, 318-324, 462-544

W okresie od 04.2013 r. do 08.2016 r. płatnik składek nie naliczył i nie opłacił składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Funduszu Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od kwot przychodu osiągniętego przez zainteresowanego z tytułu świadczeń nazwanych przez Spółkę „poleceniami wyjazdów służbowych”, tj. diet i ryczałtów za noclegi.

okoliczności niesporne

dowód: akta organu rentowego

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie okazało się niezasadne.

Na wstępie należy podkreślić, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie w zasadzie nie są okoliczności faktyczne dotyczące wypłaconych przez płatnika na rzecz ubezpieczonego środków finansowych w postaci diet i ryczałtów za noclegi, zapewnianych ubezpieczonemu w spornym okresie pracy. Płatnik nie kwestionował też samej wysokości kwot należności wyliczonych przez organ rentowy przy założeniu, że ubezpieczony w dniach uwzględnionych przez organ rentowy nie odbywał podróży służbowych.

Spór sprowadza się do charakteru prawnego tych świadczeń – w wysokościach i za okresy szczegółowo wymienione w zaskarżonej decyzji.

W sprawie należało zatem rozstrzygnąć, czy po stronie pracownika O. Z., w związku z dokonanymi na jego rzecz wypłatami, związanymi z wykonywaniem pracy poza miejscem zamieszkania, powstał przychód podlegający wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Stan faktyczny sprawy ustalono na podstawie zeznań ubezpieczonego oraz dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego.

Sąd dał wiarę tym zeznaniom w zakresie, w jakim dotyczyły zakresu obowiązków wykonywanych przez zainteresowanego w B. i innych miejscowościach, formy wydawania przez płatnika poleceń wyjazdu, czasu trwania podróży (z uwzględnieniem czasu podróży wynikającego wprost z dokumentacji). Zeznania te są logiczne, spójne i zgodne z doświadczeniem życiowym, wobec czego uznać je należało za wiarygodne. Jednakże z całokształtu tych zeznań nie wynika charakter prawny spornych podróży jako podróży służbowych.

Sąd nie miał też wątpliwości co do wiarygodności dokumentacji, w tym zwłaszcza umów o pracę, zestawień delegacji, rachunków, zestawień, rozliczeń, wydruków i zestawień, obrazujących warunki pracy zainteresowanego i odbywane przez niego podróże.

Płatnik twierdził w swoim odwołaniu, że służbowy charakter spornych podróży wynikał z tego, że stałe miejsce pracy zainteresowanego znajdowało się w B., a pozostałe miejsca – w tym P. – były incydentalnymi miejscami wykonywania pracy.

Sąd nie zgadza się jednak z taką oceną okoliczności faktycznych sprawy.

Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 z późn. zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a (a więc m.in. pracowników) stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Przychodem zdefiniowanym w art. 4 pkt 9 są przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Stosownie do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1509 z późn. zm.), za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Należy podkreślić, że z treści art. 11 ust. 1 ustawy o PIT wynika zasada, zgodnie z którą przychodem są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Według regulacji zawartej w przytoczonym przepisie, aby pieniądze i wartości pieniężne mogły być traktowane jako przychód wystarczy, by były one postawione do dyspozycji podatnika, natomiast żeby świadczenia w naturze i inne nieodpłatne świadczenia były uznane za przychód, konieczne jest otrzymanie tych świadczeń.

Otrzymanie świadczenia, jako realne przysporzenie, przejawia się w przyroście majątku podatnika.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy systemowej – określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw zaopatrzenia społecznego.

Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1949) wyłącza w § 2 ust. 1 pkt 15 z podstawy wymiaru składek przychody w postaci diet i innych należności z tytułu podróży służbowej pracownika – do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju.

W sprawie należało zatem w pierwszej kolejności rozstrzygnąć, czy ubezpieczony, jako pracownik płatnika składek, wykonujący pracę w różnych miejscach na terenie kraju, zwłaszcza w P., odbywał podróże służbowe, a jeśli nie, czy świadczenia przyznane mu przez pracodawcę w związku z tymi wyjazdami, stanowiły przychód wchodzący do podstawy wymiaru składek.

Według art. 77⁵ § 1 k.p., pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Podzielając w całości pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 28 czerwca 2012 r. (II UK 284/12) przyjęć należy, że podróż służbowa charakteryzuje się tym, iż jest odbywana poza obszar miejscowości, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy pracownika, na polecenie pracodawcy, w celu wykonania określonego przez pracodawcę zadania oraz jest ograniczona zakładanym z góry terminem. Wszystkie te cechy muszą wystąpić łącznie (por. wyrok SN z dnia 22.02.2008 r., sygn.. akt I PK 208/07, OSNP Nr 11-12/2009, poz. 134). Podróżą służbową, zdefiniowaną w art. 77⁵ § 1 k.p., ustanawiającym prawo pracownika do dodatkowych świadczeń,

jest wyjazd na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się jego siedziba, lub wyjazd poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego. Wykonywanie podróży służbowej wyróżniane jest więc wśród czynności pracowniczych ze względu na jej miejsce, czas i przedmiot.

Decydującym elementem zakwalifikowania – ze względu na miejsce – wykonywania czynności zleconych przez pracodawcę jako podróż służbowa, jest ich świadczenie poza stałym miejscem pracy.

Orzecznictwo ugruntowanym na tle rozpatrywanego stanu faktycznego jest stanowisko, według którego nie jest podróżą służbową wykonywanie pracy (zadań) w różnych miejscowościach, gdy przedmiotem zobowiązania pracownika jest stałe wykonywanie pracy (zadań) w tych miejscowościach. Tylko wtedy odliczenie z podstawy wymiaru składek dokonywane jest według § 2 ust. 1 pkt 15 powołanego wyżej rozporządzenia, gdy delegowanie pracownika ma cechy podróży służbowej, tzn. zjawiska wśród obowiązków pracownika okazjonalnego, w ramach pracowniczych powinności niezwykłego i nietypowego, stanowiącego pewien wyłom w zwykłym świadczeniu pracy. Pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) wyróżnia sporadyczność i przemijający czas trwania wysłania pracownika oraz wykonywanie konkretnie określonego zadania (por. wyrok SN z dnia 03.12.2009 r., sygn. akt II PK 138/09, MoPr Nr 6/2010, s. 312; wyrok SA w Poznaniu z dnia 16.04.2014 r., sygn. akt III AUa 1501/13, LEX nr 1466882; por. też wyrok SA w Szczecinie z dnia 13.01.2017 r., sygn. akt III AUa 473/16, LEX nr 2300253). Instytucja podróży służbowej nie może być więc dowolnie aplikowana, a tym bardziej instrumentalnie, dla ukrywania wynagrodzenia za pracę, czasu pracy, czy dla zmniejszenia obciążeń podatkowych i składowych. Dłuższa praca w jednym miejscu nie może być uznana za podróż służbową w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. i w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia (wyrok SA w Szczecinie z dnia 28.05.2013 r., sygn. akt III AUa 853/12, LEX nr 1419121). Podróż służbowa ma mieć charakter incydentalny, tymczasowy i krótkotrwały, związany z wykonaniem jakiegoś konkretnego zadania, nie zaś w sytuacji stałego, ciągłego wykonywania zwykłych obowiązków pracowniczych poza stałym miejscem świadczenia pracy (wyrok SA w Rzeszowie z dnia 25.01.2017 r., sygn. akt III AUa 566/16, LEX nr 2233022; por. też wyrok SA w Katowicach z dnia 04.08.2016 r., sygn. akt III AUa 1956/14, LEX nr 2108536).

W judykaturze dokonuje się wyraźnej dystynkcji między pracownikami odbywającymi nietypowe podróże służbowe, a pracownikami wykonującymi pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) ze względu na sporadyczność i przemijający czas trwania wysłania oraz wykonywanie konkretnie określonego zadania (wyrok SN z dnia 03.12.2009 r., sygn. akt II PK 138/09, MoPr Nr 6/2010, s. 312 i z dnia 09.02.2010 r., sygn. akt II PK 57/09, OSNP Nr 15-16/2011, poz. 200).

O delegowaniu w podróż służbową decyduje polecenie służbowe udania się poza określone w umowie o pracę miejsce wykonywania pracy (por. art. 29 § 1 pkt 2 k.p.). Nawiązuje to do niesprecyzowanego przez ustawodawcę określenia miejsca świadczenia pracy, rozumianego bądź jako stały punkt w znaczeniu geograficznym, bądź jako pewien oznaczony obszar, strefa określona granicami jednostki administracyjnej podziału kraju lub wyznaczone w inny dostatecznie wyraźny sposób miejsce, w którym ma nastąpić dopełnienie świadczenia pracy (wyroki SN z dnia 01.04.1985 r., sygn. akt I PR 19/85 z glosą M. Piekarskiego, OSPiKA Nr 3/1986, poz. 46; z dnia 30.05.2001 r., sygn. akt I PKN 424/00, OSNP Nr 7/2003, poz. 172; z dnia 21.03.1983 r., sygn. akt I PRN 35/83, OSNCP Nr 10/1983, poz. 163 z glosą W. Masewicza, OSPiKA Nr 3/1984, poz. 44). Zakres wyrażenia „miejsce wykonywania pracy” (art. 29 § 1 pkt 2 k.p.) jest szerszy niż zakres pojęciowy nazwy „stałe miejsce pracy” (art. 77⁵ § 1 k.p.), czyli miejsca, w którym pracownik przez dłuższy czas systematycznie świadczy pracę. Spełnienie wymagania przewidzianego w art. 29 § 1 pkt 2 k.p., może polegać na wskazaniu „stałego miejsca pracy”, na wskazaniu obok stałego miejsca pracy także niestałego miejsca (miejsce) pracy albo na wskazaniu niestałych (zmiennych) miejsc pracy, byle w sposób dostatecznie określony (wyrok SN z dnia 19.03.2008 r., sygn. akt I PK 230/07, OSNP Nr 13-14/2009, poz. 176 z glosą A. Drozda, OSP Nr 2/2010, poz. 21). Ruchome (zienne) miejsce pracy może na przykład zostać określone wówczas, gdy pracodawca prowadzi budowy lub podobnego rodzaju działalność (wyrok SA w Poznaniu z dnia 27.07.2016 r., sygn. akt III AUa 1296/15, LEX nr 2096181).

W zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych, w zatrudnieniu pracowniczym zmiana miejsca pracy coraz częściej nie jest sytuacją szczególną, co oznacza, że nie można wykluczyć porozumienia stron stosunku pracy,

w ramach którego pracownik ma wykonywać pracę w innym miejscu niż określone w umowie o pracę (art. 29 § 1 pkt 2 k.p.). Jeżeli zaś dochodzi do umownej zmiany miejsca wykonywania pracy, to nie jest to miejsce pracy niestałe (a contrario do stałego z art. 77⁵ § 1 k.p.), w którym jest realizowane zadanie służbowe zgodnie z art. 77⁵ § 1 k.p. Tym samym, podjęcie przez pracownika podróży w celu wykonania określonej pracy na podstawie porozumienia zawartego z pracodawcą, nie jest podróżą służbową w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (wyroki SA w Poznaniu z dnia 29.07.2015 r., sygn. akt III AUa 1831/14, LEX nr 1798633, z dnia 13.08.2015 r., sygn. akt III AUa 1953/14, LEX nr 1798685).

Jeżeli zgodnie z wolą stron stosunku pracy zobowiązanie pracownicze (istota obowiązków pracowniczych) polega na wykonywaniu ich na geograficznie określonym obszarze, to stałym miejscem pracy w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. jest ten obszar (wyrok SN z dnia 16.07.2009 r., sygn. akt II UK 114/09, niepubl.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, podkreślić należy, iż okolicznością poza sporem było to, że płatnik składek w okresie objętym decyzją prowadził działalność, której przeważającym przedmiotem jest transport drogowy towarów, i że obsługuje klientów na terenie całego kraju. Stąd konieczność wykonywania pracy poza jednym miejscem (w przypadku zainteresowanego – poza B.).

Już sam czas podróży, odbywanych przez zainteresowanego w spornym okresie, sprawia, że nie sposób uznać, by stałe miejsce pracy zainteresowanego było stacjonarne i znajdowało się w B.. Wyjazdy zainteresowanego trwają od kilku dni do kilku miesięcy. Wiązą się z noclegami w miejscu docelowym. Jak zeznawał ubezpieczony, jego powrót do miejsca zamieszkania byłby nieopłacalny już przy wyjazdach dłuższych niż dobowe.

Z ustaleń poczynionych już na etapie kontroli ZUS, a niezakwestionowanych przez odwołującą Spółkę, wynika, że czas podróży zainteresowanego mógł stanowić przeważającą część danego miesiąca lub cały miesiąc. Okresy, które zainteresowany spędzał w podróży, nie pozwalają na uznanie, że były to podróże incydentalne. Przeciwnie, podróże stanowiła stałą formę wykonywania pracy przez zainteresowanego.

Ponadto miejsce docelowe podróży – P. – wskazuje na istotny komponent stałości.

Brak jest incydentalności również w odniesieniu do zakresu obowiązków zainteresowanego, wykonywanych w ramach spornych podróży. Należy w tym miejscu podkreślić, że płatnik nie opracował dla tego pracownika żadnego odrębnego zakresu obowiązków. Zakres ten wynika zatem z rzeczywistego charakteru pracy ubezpieczonego jako F. (...), a także z ustawy, jako że zainteresowany pełnił u płatnika funkcję doradcy do spraw bezpieczeństwa w transporcie towarów niebezpiecznych. Zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 19.08.2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych, obowiązki doradcy określają odpowiednio (...), (...) lub (...) oraz przepisy ustawy. Jeszcze na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 28.10.2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (art. 22 ust. 1), do zadań doradcy należy w szczególności:

- 1) doradztwo w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych;
- 2) stwierdzanie zgodności realizacji przewozu z wymaganiami określonymi w ustawie i umowie (...);
- 3) sporządzanie rocznego sprawozdania z działalności przedsiębiorcy [...] w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych oraz czynności z tym związanych;
- 4) sporządzanie raportów powypadkowych dla przedsiębiorcy lub innego podmiotu [...], jeżeli w związku z przewozem towarów niebezpiecznych doznały obrażeń osoby, wystąpiła szkoda majątkowa lub nastąpiło skażenie środowiska.

Jako cele podróży określano w spornym okresie szeroko rozumiane czynności kontrolne, nadzorcze, szkoleniowe, organizacyjne. Czynności te niewątpliwie wiążą się z zakresem obowiązków doradcy, który ma za zadanie zapewnić, by transport odpowiadał wymogom ustawowym oraz określonym w umowach międzynarodowych, takich jak (...). Czynności te pasują ponadto do zakresu obowiązków na stanowisku F. (...), czyli osoby zarządzającej flotą.

Zainteresowany zeznawał, że zakresy obowiązków wykonywanych w B. i wykonywanych w innych miejscach różniły się. W obu przypadkach jednak zakresy te dotyczą tego samego stanowiska i stałej, zwykłej pracy wykonywanej przez zainteresowanego. Dla przykładu: zarówno organizowanie przeglądów (B.), jak i kontrola procesów logistycznych (inne miejsca) to czynności związane z zarządzaniem flotą transportową.

Z formy poleceń, wydawanych zainteresowanemu, by odbywał sporne podróże, również nie wynika, by te wyjazdy były wyłomem w zwykłej pracy pracownika na konkretne, odrębne polecenie pracodawcy. Zainteresowany otrzymywał bieżące, ustne polecenia, a delegacje pisemne sporządzane były wyłącznie dla celów księgowych.

Podsumowując, na terenie P. i innych miejscowości poza B., zainteresowany wykonywał w spornym okresie zwykle, stałe, z góry określone obowiązki, zgodne z umową o pracę. Charakter pracy F. (...) w firmie płatnika zakładał, że większość czasu pracy stanowią wyjazdy na terminal, do klientów, na szkolenia. Wyjazdy te stanowiły większość czasu pracy zainteresowanego. Tymczasem delegowanie w przypadku podróży służbowej musi być narzucone pracownikowi w odstępstwie od stałych obowiązków.

Sąd uznał więc, że sporne wyjazdy pracownicze zainteresowanego nie mogą zostać zaliczone do podróży służbowych

Trafne jest więc stanowisko organu ubezpieczeń społecznych zaprezentowane w zaskarżonej decyzji, iż skoro ubezpieczony nie odbywał podróży służbowych, brak jest podstaw do zastosowania do wypłaconych z ich tytułu świadczeń wyłączenia z § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania postawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z §2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności (Dz.U. 2017 poz.1870 ze zm.) biorąc pod uwagę, że podstawę wymiaru składek stanowi kwota blisko 60 tys. a wysokość należnych składek przekracza kwotę 23 tys.